

УДК 378.4 + 378.008

Сливка М.В., к.х.н., доц.; Фізер М.М., к.х.н., викл.; Лендел В.Г., д.х.н., проф.

УДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ З БІООРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ З АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ НАВЧАННЯ

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 88000, м.Ужгород, вул.Підгірна, 46;
e-mail: mvslivka@email.ua

На сучасному етапі курс «Біоорганічна хімія» є необхідним для набуття студентами знань про будову та реакційну здатність біологічно активних органічних речовин. Мета курсу – полягає у вивченні будови та реакційної здатності органічних речовин, що входять до складу живих організмів – низькомолекулярних біорегуляторів, біополімерів, природних та синтетичних фізіологічно активних сполук. Програма даного курсу складена у відповідності з сучасним рівнем розвитку біоорганічної хімії та вимогами, що ставляться до підготовки фахівців високої кваліфікації в області біоорганічної хімії. Послідовність розміщення і обсяг матеріалу в програмі є традиційним при викладанні цього курсу в більшості вузів України [1, 2].

Специфіка викладання хімії для студентів медичних спеціальностей полягає в тому, що в сучасних реаліях теоретичні основи біоорганічної хімії аудиторно викладаються не в повному обсязі. Це передусім пов'язано з тим, що в процесі входження національної вищої школи в у європейський освітній простір, тобто, фактично після підписання Україною в 2005 році Болонської декларації [3] у вищій школі практично безперервно відбуваються реформи й постійні зміни аспектів Концепції вдосконалення навчального процесу у вищій школі [4-6].

На жаль, слід відзначити, що поряд із класичними напрямками реалізації Болонського процесу [5] (впровадження модульних технологій, кластерної системи організації процесу вибору студентами навчальних дисциплін, посилення фахової спрямованості навчання, тощо) – постійно відбувається скорочення аудиторних годин навчальної дисципліни «Біоорганічна хімія» для студентів медичних спеціальностей, а в окремих випадках є місце її об'єднання з

біохімією, що взагалі неприпустимо з точки зору фахівця, але цілком прийнятно для «глибоко ерудованих» чиновників. Так, протягом 10 років впровадження елементів кредитно-модульної системи з дисципліни «Біоорганічна хімія» для студентів-медиків в ДВНЗ «УжНУ» кількість лекційних годин скорочено з 20 до 6, а години лабораторно-практичного циклу – з 36 до 24 годин.

Саме в таких умовах скорочення аудиторних годин ефективним методом збереження якості навчання є розробка робочих навчальних програм, які аудиторно концентровані саме на розділах, які знаходять застосування для пояснення явищ, що використовуються в медицині. Тобто, студент-медик має з одного боку отримувати теоретичні уявлення спрощено, але з іншого боку – достатньо глибоко для розуміння процесів в медицині. В цьому ракурсі спостерігається неабияке підвищення ролі самостійної роботи студентів [7], грамотне забезпечення умов реалізації якої, здатне частково нівелювати негатив скорочення аудиторних годин теоретичного характеру (лекції, семінари, практичні роботи).

Враховуючи досвід вирішення вищенаведеної проблематики при роботі з україномовними студентами, саме цих схем й принципів ми дотримувались при проведенні занять з англомовними студентами.

З огляду на те, що «Біоорганічна хімія» читається на першому курсі, нами також було враховано й адаптовано розроблену в Київському національному університеті систему заходів, спрямованих на адаптацію студентів першого курсу до навчального процесу в університеті [8].

При підготовці курсу «Біоорганічна хімія» нами було підготовано й виставлено у відкритому он-лайн доступі на сторінці

університету [9] детальну робочу програму на англійській мові. Окрім цього, враховуючи особливості викладання хімії англомовним студентам в Івано-Франківську [10] (основна проблема – це відсутність англомовних підручників адаптованих до вимог програми) – нами було підготовлено курс лекцій по основним розділам програми, який в схемах й реакціях, також було виставлено у відкритому он-лайн доступі на сторінці університету [9].

Враховуючи, що основний контингент студентів-іноземців медичного факультету УжНУ є вихідцями з Індії, в якій англійська мова є державною, – ми не очікували проблеми низької мовної підготовки студентів (окремі студенти навіть не володіли базовими знаннями розмовної мови), яка в процесі вивчення біоорганічної хімії негативно вплинула на рівень сприйняття матеріалу. Зважаючи на мале аудиторне навантаження (лекції – 6 годин, лабораторно-практичні заняття – 24 години), ми не мали змогу проводити заняття без опитування як це було описано в роботі [10]. Класичною схемою проведення практичного заняття було пояснення одного варіанту (4-5 питань) завдань й відповідь на незрозумілі питання теми (яких зазвичай не було) – після чого було опитування (в усній чи письмовій формі залежно від вільного часу) чи пояснення вимог й процесу експериментальної роботи. При спробі ж організувати додаткові заняття й консультації для відстаючих студентів ми несподівано зіткнулись з такою проблемою, що ці заняття переважно відвідували студенти з середнім і високим рівнем підготовки, які хотіли попередньо ознайомитись з типажем питань й вдосконалити знання до більш вищого рівня.

Для контролю якості навчання нами використовувався моніторинг модульних

зрізів в 2014/2015 н.р. та моніторинг змістових модулів в 2015/2016 н.р. Слід відзначити, що проведення постійного моніторингу знань студентів з доведенням його результатів в он-лайн режимі на сторінці предмету [9] було зумовлено після аналізу дослідження Козубовської І.В. [11], яка обгрунтовано довела, що моніторинг якості освіти є ефективним засобом підвищення навчально-виховного процесу – що і було нами експериментально підтверджено.

Як видно із даних табл. 1 в 2014/2015 н.р. результати 2 модулю були значно гіршими за результати 1 модулю, що з одного боку може бути пояснено масовим безпричинним невідвідуванням студентами занять, а з іншого боку – на початку другого змістового модуля нами було введені нові типи завдань. А саме, більшість програмних питань ми адаптували до тестових й практичних питань різного типу складності. Тестові питання мали лише один варіант правильної відповіді; питання охоплювали як теоретичний матеріал, так і знання практичної частини курсу, а саме хімічних реакцій, які відбуваються при одержанні та хімічних перетвореннях основних класів біологічно активних сполук. Підвищення ж успішності студентів на іспиті в порівнянні з модульним контролем є класичним для більшості дисциплін природничого й технічного напрямку, яке головним чином пов'язане з доступом до повної бази питань [9].

Враховуючи досвід 2014/2015 н.р. перед початком навчального процесу нами було видано паперовий варіант підручника з біоорганічної хімії [12], який окрім адаптованого до програми теоретичного матеріалу містив повну базу теоретичних, практичних й тестових питань, за якими студенти можуть ефективно організувати процес самостійної підготовки до занять.

Таблиця 1. Результати моніторингу якості навчання в 2014/2015 н.р.

Рівень знань за системою <i>ECTS</i>	F	FX	E	D	C	B	A	Якість	Успішність
1 модуль	12	26	10	7	19	12	14	45	62
2 модуль	25	24	14	3	17	10	7	34	51
Підсумковий модуль	7	34	17	5	17	12	8	37	59
Іспит	7	10	35	7	14	7	20	41	83

Окрім цього проводився постійний моніторинг усіх змістових модулів, за

результатами якого відстаючі студенти ви-кликались на консультації (щотижня скла-

дався графік з вказуванням прізвище студента, часу, дня і місця консультації – графіки розміщувались он-лайн і доводились до деканату). Як видно із табл. 2, комплекс

вжитих заходів дозволив покращити успішність та якість викладання біоорганічної хімії і наблизити показники до вимог якості навчання у ВНЗ 4 рівня акредитації.

Таблиця 2. Результати* моніторингу якості навчання в 2015/2016 н.р.

Рівень знань за системою <i>ECTS</i>	F	FX	E	D	C	B	A	Якість	Успішність
1 модуль	9	28	8	10	12	19	14	45	63
2 модуль	7	26	10	8	15	15	19	49	67
Підсумковий модуль	7	23	9	13	13	16	19	48	70
Іспит	7	0	31	10	17	9	26	52	93

*Без урахування результатів студентів, які пропустили усі заняття лабораторного практикуму.

Висновки: в результаті проведеного педагогічного експерименту вдалось підвищити показники якості й успішності навчання з біоорганічної хімії студентів-іноземців з англійською мовою навчання.

Список використаних джерел

1. Біоорганічна хімія. Програма навчальної дисципліни для студентів спеціальності «Лікувальна справа». Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2014. С. 17.
2. Bioorganic Chemistry. Syllabus for students with specialty «Medicine». Uzhhorod: Uzhhorod National University, 2014. P. 17.
3. Болонська конвенція [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
4. Сучасна економічна освіта: Україна і Болонський процес. За ред. В.Д. Базилевича. К.: Знання, 2006. С. 326.
5. Марцин В. Вища школа України на шляху трансформації у європейський освітній простір. *Вища школа*. 2007, 5, 27–35.
6. Шинкарук В. Основні напрями модернізації структури вищої освіти України. *Вища школа*. 2007, 5, 3–17.

7. Карбованець О.І. Організація самостійної роботи студентів у процесі вивчення мікробіології та ефективність її використання. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Біологія»*. 2012, 33, 179–184.

8. Програма заходів із забезпечення якості освіти у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. Ректор КНУ Л.В. Губерський. 28.11.2011. С. 28.

9. Bioorganic Chemistry [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://e-learn.uzhnu.edu.ua/>

10. Особливості викладання медичної хімії [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.br.com.ua/print/index/106477?KeepThis=true&>

11. Козубовська І.В. Моніторинг якості освіти як засіб підвищення ефективності навчально-виховного процесу. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. 2012, 22, 75–76.

12. Lendel Vasyly, Slivka Mikhaile, Onysko Mikhaile, Balogh Irina, Farinuk Yurii, Fizer Maksym, Khrapak Natalia, Krivoviaz Andrii, Lucio Svitlana, Rusin Ivan. BIOORGANIC & ORGANIC CHEMISTRY. Handbook. Edition 2 (English-Ukrainian). Uzhgorod: UzhNU «Hoverla», 2016. P. 224.

Стаття надійшла до редакції: 02.09.2016.

IMPROVING OF QUALITY FOR TRAINING IN BIOORGANIC CHEMISTRY FOR FOREIGN STUDENTS WITH ENGLISH LANGUAGE STUDYING

Slivka M.V., Fizer M.M., Lendel V.G.

The experience of teaching of Bioorganic and Medicinal Chemistry for foreign students in universities of Ukraine is investigated. The pedagogical experiment to improve the quality of education is carried out: the continuously monitoring of student's success and publicity of their results; mandatory schedule individual consultations-reworking; creation of an open framework of practical tests & MCQ. As a result of pedagogical experiment we could increase the indicators of quality and success of Bioorganic Chemistry teaching for foreign students with the English language of studying.